

บทบรรณาธิการตัวแทนเสียงของหนังสือพิมพ์

Editorials Representing the Voice of the Newspaper

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒน์ ภูวกาศ
wattanee.p@bu.ac.th
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

บทคัดย่อ

ในสังคมประชาธิปไตยสื่อหนังสือพิมพ์มีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ จึงเกิดพื้นที่เฉพาะสำหรับการแสดงทัศนะของหนังสือพิมพ์ต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งในสังคมที่เรียกว่า บทบรรณาธิการ ซึ่งมีลักษณะเด่น คือ ความคิดเห็นที่นำเสนอจะบ่งบอกถึงนโยบายและจุดยืนของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับอย่างชัดเจน เพราะมีลักษณะเป็นอัตวิสัยซึ่งผู้เขียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระภายใต้ความรับผิดชอบของกฎหมายและจริยธรรมทางวิชาชีพ ทั้งนี้ บทบรรณาธิการสามารถแสดงบทบาทการกลั่นกรองข่าวสาร กำหนดวาระข่าวสาร รายงานและอธิบายเหตุการณ์จนผู้อ่านเกิดความกระจ่างชัด เนื่องจากผู้เขียนต้องวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบ อ้างอิงข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ด้วยลีลาการเขียนที่มีพลังจนสามารถกระตุ้นความคิดและอารมณ์ของผู้อ่าน เทคนิคที่ทำให้บทบรรณาธิการมีพลังยิ่งขึ้นในฐานะตัวแทนเสียงของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ คือ การย้ายตำแหน่งจากหน้าประจำมาไว้ในหน้าหนึ่งแทนในชื่อ หมายเหตุหน้าหนึ่งหรือ Page One Comment เพื่อเน้นย้ำว่าสถานการณ์ของเรื่องอยู่ในภาวะวิกฤตและสำคัญต่อสังคม เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่ว่าบทบรรณาธิการใช้ถ้อยคำที่หนักแน่นในการนำเสนอความคิดเห็น และเสริมด้วยจังหวะเวลาการนำเสนอที่เหมาะสม จึงทำให้บทบรรณาธิการยังคงความเป็นตัวแทนเสียงของหนังสือพิมพ์ต่อไป

คำสำคัญ: บทบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ อัตวิสัย ความคิดเห็น

Abstract

In a democratic society, newspaper enjoys freedom in expressing opinion fully. Editorial, a very subjective article, is a space for voicing stances on a particular issue of each newspaper. The author can express his/her opinion freely based on the ideologies of the profession and the accountability of the mass media. Editorial acts as a gatekeeper, an agenda setter, and a critique of the issue to offer a diverse dimension of the issue to readers. The author employs powerful writing techniques to arouse opinion and emotion of readers to persuasive contents. Therefore, they must be supported by credible sources. Editorials that used to be an article placed inside a newspaper has increased its power when being moved to the front page, referred to as Page One Comment. With the characteristics of expressing strong opinions in a straight forward and timely manner, editorial has maintained its role as the voice of newspaper until today.

Keywords: Editorial, Newspaper, Subjectivity, Opinion

บทนำ

ในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 บทบรรณาธิการถือกำเนิดขึ้นครั้งแรกจากผลที่หนังสือพิมพ์พยายามจะแยกเนื้อหาส่วนที่เป็นข่าวกับความคิดเห็นออกจากกันอย่างเด็ดขาด โดยจะนำเสนอการรายงานข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ในหน้าข่าวเท่านั้น และจะนำเสนอความคิดเห็นต่างๆ ในหน้าบทบรรณาธิการ (Editorial Page) ในหน้าบทบรรณาธิการจะมีข้อเขียนสั้นๆ จัดวางในกรอบสี่เหลี่ยมภายใต้ชื่อหนังสือพิมพ์ว่า “บทบรรณาธิการ” (Editorial) หรือบทนำ (ลิริทิพย์ ชันสุวรรณ, 2543) ปัจจุบันบทบรรณาธิการยังปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์รายวันทุกฉบับ เพื่อทำหน้าที่แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาสาธารณะในสังคมที่เป็นตัวแทนเสียงของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ

ลักษณะเด่นของบทบรรณาธิการเป็นข้อเขียนที่บอกถึงนโยบายและจุดยืนของหนังสือพิมพ์ เพราะมีลักษณะเป็นอัตวิสัยที่ผู้เขียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระภายใต้ความรับผิดชอบทางกฎหมายและจริยธรรมทางวิชาชีพ โดยผ่านการรวบรวม จับประเด็นและวิเคราะห์ภูมิหลังผลกระทบ พร้อมชี้แนะถึงความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความเข้าใจเหตุการณ์ที่ซับซ้อนได้กระจ่างชัดและลึกซึ้ง บทบรรณาธิการจึงเป็นเหมือนผู้นำทางความคิด (ปราณี สุรสิทธิ์, 2549)

บทบรรณาธิการเกิดจากการตัดสินใจของบุคคลหลายฝ่ายในกองบรรณาธิการ เพื่อพิจารณาเรื่องที่มีคุณค่าทางข่าวสูงต่อผู้อ่านและสังคม จึงสามารถแสดงบทบาทในฐานะผู้กลั่นกรองข่าวสาร วางกรอบการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาทั้งในเชิงโต้แย้งหรือสนับสนุน เพื่อกำหนดให้กลายเป็นประเด็นสำคัญทางสังคมที่มีการวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนอย่างกว้างขวาง บทบรรณาธิการจึงมีความสำคัญต่อหนังสือพิมพ์ งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับบทบรรณาธิการ มักวิเคราะห์เนื้อหาและกระบวนการเขียน (วาริศา พลายบัว, 2546) มากกว่าจะศึกษาความสำคัญของบทบรรณาธิการในฐานะตัวแทนเสียงของหนังสือพิมพ์ บทความนี้จึงมุ่งเสนอถึงเหตุผลที่หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับบทบรรณาธิการ แม้ว่าจะมีผู้อ่านจำนวนน้อย บทบาทของบรรณาธิการต่อผู้อ่านและสังคม ตลอดจนพลังของบทบรรณาธิการ เพื่อให้ผู้อ่านทราบถึงคุณค่าและประโยชน์ของบทบรรณาธิการ ขณะเดียวกันหนังสือพิมพ์ก็ยังสะท้อนความเป็นตัวแทนทางความคิดของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับผ่านทางบรรณาธิการได้ต่อไป

ความสำคัญของบทบรรณาธิการในฐานะตัวแทนเสียงของหนังสือพิมพ์

บทบรรณาธิการ หมายถึง ข้อเขียนที่แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งในสังคมที่สะท้อนจุดยืนทางความคิดของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ ซึ่ง Lutgard (2011) ระบุว่า

บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์เป็นข้อเขียนที่สะท้อนมุมมองทางความคิดของหนังสือพิมพ์กับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เช่นเดียวกับสุภา ศิริมานนท์ (2530) อดีตนักหนังสือพิมพ์อาวุโส ซึ่งระบุว่าบทบรรณาธิการเป็นธงชัยเฉลิมพลของหนังสือพิมพ์ที่แสดงนโยบายทางความคิดและยกระดับสังคมให้ดีขึ้น เนื่องจากเป็นคอลัมน์ที่หนังสือพิมพ์ทั้งฉบับสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ ซึ่งจักรกฤษณ์ เพิ่มพูน (สัมภาษณ์, 2556, 27 ตุลาคม) ผู้เขียนบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ และบุญรัตน์ อภิชาติไตรสรณ์ (สัมภาษณ์, 2556, 26 กันยายน) บรรณาธิการข่าวต่างประเทศและผู้เขียนบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์คมชัดลึก กล่าวว่า “บทบรรณาธิการคือหัวใจหรือจุดยืนที่เป็นตัวแทนของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ โดยเน้นว่า ‘อย่ากรู้หนังสือพิมพ์คิดอย่างไรกับเรื่องนั้นๆ ให้อ่านบทบรรณาธิการหรือบทนำของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น’”

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับการนำเสนอบทบรรณาธิการ พบเหตุผลสำคัญ 2 ประการ ดังนี้คือ

1. บทบรรณาธิการเป็นการแสดงออกถึงนโยบายและจุดยืนทางความคิดของหนังสือพิมพ์ต่อปัญหาสาธารณะ ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับมิใช่ความคิดเห็นเฉพาะของผู้เขียนในคอลัมน์ที่แสดงความคิดเห็นอื่นๆ ในหนังสือพิมพ์ (Firmstone, 2008) นอกจากนี้หนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่ในการรายงานข้อเท็จจริงแล้วยังมุ่งหวังให้ผู้อ่านทราบถึงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ต่อเหตุการณ์อีกด้วย เช่น บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ เรื่อง “ออกกฎหมายนิรโทษกรรมเจตนาดีแต่วิธีการผิดพลาด” กล่าวถึงประเด็นความขัดแย้งทางความคิดของสองฝ่ายคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน ภายหลังจากคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมืองและการแสดงออกของประชาชน ฝ่ายสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นด้วยให้เหตุผลว่าต้องการลดความขัดแย้งที่ยาวนานเกือบ 10 ปี และสร้างความสมานฉันท์ในสังคม ขณะที่ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยก็แสดงความคิดเห็นว่ากฎหมายฉบับนี้เอื้อประโยชน์แก่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และกลุ่มคนที่จงใจก่อเหตุความรุนแรง แต่เห็นด้วยต่อการนิรโทษกรรมผู้กระทำความผิดที่เกิดจากความแตกต่างทางความคิด หนังสือพิมพ์จึงแสดงทัศนะว่าร่างพระราชบัญญัติมีเจตนาดีที่ต้องการแก้ปัญหาความขัดแย้งแต่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการว่าถูกต้องหรือเหมาะสม เนื่องจากการใช้อำนาจทางการเมืองเข้าจัดการบุคคลด้วยกฎหมาย (“ออกกฎหมายนิรโทษ...” , 2556) ขณะเดียวกันบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ข่าวสด เรื่อง “เยอะ” กล่าวถึงร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมฉบับเดียวกัน แต่ทัศนะหนังสือพิมพ์ระบุเฉพาะประโยชน์ที่ได้รับจากกฎหมาย

ฉบับนี้ โดยไม่เห็นด้วยกับปฏิกริยาที่ไร้เหตุผลของฝ่ายต่อต้าน เพราะเป็นการสร้างบรรยากาศความขัดแย้งที่เกินจำเป็น กลายเป็นการปลุกกระดมให้เกิดภาพต่อต้านกระบวนการ รัฐสภาแทน (“เยอะ”, 2556)

อย่างไรก็ตาม การแสดงออกถึงนโยบายและจุดยืนของ หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับผ่านทางบทบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องมีความสอดคล้องทางความคิดกันเสมอ แต่อาจเป็นความขัดแย้งทางความคิดเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นมุมมองที่แตกต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับอิสระทางความคิดของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ

2. บทบรรณาธิการเป็นการแสดงความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสถาบันสาธารณะสังคม ที่ต้องดำรงอิทธิพลทางความคิดของตนเองออกมาอย่างชัดเจน เช่น บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ เรื่อง “ด้านลบของระบบแก้อุทกภัย” ที่แสดงทัศนะว่า รัฐบาลต้องให้ความสำคัญกับการระวังป้องกันผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ด้วยการรับฟังรายงานความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อาจจะกระทบต่อชุมชนอย่างร้ายแรง (EHIA) พร้อมหาวิธีชี้แจงสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน จึงจะทำให้การลงทุนเพื่อออกแบบและก่อสร้างระบบบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน (“ด้านลบของระบบแก้อุทกภัย”, 2556) หรือบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เรื่อง “ป้องกันการฉ้อฉลอำนาจ” ที่กล่าวถึงมติเอกฉันท์ของคณะกรรมการตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่วินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายปี 2557 ว่าไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งหนังสือพิมพ์แสดงความคิดเห็นว่าทุกฝ่ายต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อนยื่นเรื่องราวให้ศาลรัฐธรรมนูญ เพราะฝ่ายยื่นคำร้องก็อาจจะถูกกล่าวหาว่า เป็นการขัดขวางการบริหารของประเทศ ขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญก็ต้องพิจารณาว่าเมื่อรับคำร้องแล้ว รัฐบาลจะไม่คิดว่าคือการแทรกแซงการใช้อำนาจของนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร (“ป้องกันการฉ้อฉลอำนาจ”, 2556)

นอกจากเหตุผลทั้งสองประการแล้ว สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ องค์กรอิสระซึ่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ควบคุมกันเองของหนังสือพิมพ์ด้านความประพฤติและจริยธรรมในการประกอบอาชีพหนังสือพิมพ์ (บุพผา เมฆศรีทองคำ, 2555) ก็ตระหนักถึงความสำคัญของ บทบรรณาธิการโดยจัดประกวดบทบรรณาธิการหรือบทนำดีเด่นขึ้นทุกปี เนื่องจากบทบรรณาธิการเปรียบเหมือนธงชัยทางความคิดที่สะท้อนจุดยืนของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับต่อประเด็นปัญหาในสังคม (สภาการหนังสือพิมพ์, 2556) ดังนั้น ผู้เขียนจะขอนำบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 11 ธันวาคม 2555 เรื่อง “เหตุที่การโกงกินเฟื่องฟู” ซึ่งได้รับรางวัลบทบรรณาธิการดีเด่นประจำปี 2556 มาเสนอไว้ในบทความนี้ด้วย

เหตุที่การโกงกินเฟื่องฟู

ผลการศึกษาขององค์กรความโปร่งใสระหว่างประเทศ (ทีอี) ตอกย้ำอีกครั้งหนึ่งว่าประเทศไทย อยู่ในอันดับต้นๆ ของกลุ่มประเทศที่มีการทุจริตโกงกิน มากที่สุดในโลก ไทยหล่นจากอันดับ 80 มาเป็นอันดับที่ 88 จากการสำรวจ 176 ประเทศ ติดกลุ่มเดียวกับบรรดาประเทศด้อยพัฒนาในแอฟริกา เช่น มาลาวี โมร็อกโก แซมเบียและสวาซิแลนด์

เชื่อว่าอันดับการทุจริตคอร์รัปชันระดับโลกของไทย จะหล่นลงไปอีกต่อเนื่อง ส่วนผลการสำรวจความคิดเห็นทั่วประเทศ โดยสวนดุสิตโพลพบว่าร้อยละ 33.5 ถือว่าเป็นเรื่องอับอายขายหน้า เป็นปัญหาเร่งด่วนที่รัฐบาลจะต้องเร่งจัดการ ร้อยละ 45.39 ระบุว่านักการเมืองเป็นอาชีพทุจริตมากที่สุด รองลงไปคือข้าราชการ

ส่วนสาเหตุที่ทำให้การโกงกินเฟื่องฟู คนไทยส่วนหนึ่งเชื่อว่าเพราะกฎหมายหย่อนยานไม่มีบทลงโทษที่เด็ดขาด และเสนอให้แก้ไขด้วยการปลูกฝังอบรมสั่งสอนบุตรหลานตั้งแต่เยาว์วัย แต่ที่ไม่น่าแปลกใจก็คือมีคนเพียงร้อยละ 33.24 ที่รู้สึกอับอายขายหน้าชาวโลก แต่ผลการสำรวจความเห็นครั้งก่อนๆ มีคนกว่าร้อยละ 60 ที่เห็นดีเห็นงามกับการโกงกิน

สำหรับคนบางส่วนที่มองว่าสาเหตุของการคอร์รัปชันคือกฎหมายหย่อนยาน บทลงโทษที่เด็ดขาดเพราะว่าประเทศไทยมีพร้อมทั้งกฎหมาย มีองค์กรป้องกันและปราบปรามการทุจริต ทั้งองค์กรอิสระและหน่วยงานของรัฐบาล ส่วนกฎหมายที่กำหนดโทษข้าราชการและนักการเมืองที่โกงกินตั้งแต่โทษจำคุก 20 ปีหรือจำคุกตลอดชีวิตจนถึงประหารชีวิต

สาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้การโกงกินเฟื่องฟู เพราะ “คน” ผู้มีอำนาจในการบังคับให้กฎหมายไม่ได้ใช้กฎหมายอย่างโปร่งใส ตรงไปตรงมา แต่หลบหน้าปะจุมกเล่นพรรค เล่นพวก กฎหมายใช้กับคนอื่น แต่ไม่ใช้กับตนและพวกพ้อง ตัวอย่างเช่น สวนดุสิตโพลพบว่าคนร้อยละ 65.9 เห็นว่าการรับจำนำข้าว มีปัญหาการทุจริตแต่รัฐบาลยังดีต่อชาวนา

นักการเมืองซึ่งคนส่วนใหญ่มองว่าทุจริตมากที่สุด และมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมากที่สุด จึงไม่เกรงกลัวโทษจำคุกหรือโทษประหาร (โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอำนาจ) อีกทั้งประชาชนกว่าร้อยละ 60 ยังยอมรับ รัฐบาลโกงกินขอแต่เพียงแบ่งเศษให้ชาวบ้านบ้าง นักการเมืองจึงไม่จำเป็นต้องปราบคอร์รัปชัน แต่ปราบแค่หลอกๆ

ตราบใดที่คนส่วนใหญ่ยอมรับรัฐบาลโกงกิน ยังยอมรับเงินซื้อเสียงจากนักการเมืองยังยกย่องสตุติบรรดานักการเมืองที่เข้าสู่อำนาจด้วยการโกงการเลือกตั้ง คือซื้อเสียงหรือใช้อำนาจอิทธิพล ตราบนั้นนักการเมืองก็จะสามารถลอยนวลเข้าสู่อำนาจ และใช้อำนาจทุจริตถนอมทุน เพื่อสะสมทุนไว้ซื้อเสียงซื้อ ส.ส. ในคราวหน้า โกงกินจึงรุ่งเรืองเฟื่องฟู

ภาพที่ 1 บทบรรณาธิการ หรือบทนำ ประจำปี 2556
ดีเด่นเรื่อง เหตุที่การโกงกินเฟื่องฟู
ที่มา: สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ (2556)

อย่างไรก็ตาม หากมองในมิติเชิงวิชาการ บทบรรณาธิการ มีความสำคัญต่อหนังสือพิมพ์ เพราะเป็นแสดงจุดยืนต่อ ปัญหาสาธารณะและแสดงความรับผิดชอบในฐานะต่อ สื่อมวลชน แต่ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเป็นจริงหรือมิติ เชิงวิชาชีพ จักรกฤษณ์ เพิ่มพูล (สัมภาษณ์, 2556, 27 ตุลาคม) ประธานสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ก็ยอมรับว่า กองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ยังให้ความสำคัญกับ บทบรรณาธิการไม่มากเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าผู้เขียนบทบรรณาธิการ ในหนังสือพิมพ์หลายฉบับจะเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานที่ยาวนาน สามารถมองปัญหาทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคมได้อย่างลุ่มลึก สะท้อนความเป็นจริงได้ใกล้เคียงที่สุด แต่ก็ไม่สามารถยืนยันได้อย่างชัดเจนว่าหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ ให้ความสำคัญกับบทบรรณาธิการ เพียงเพื่อแสดงจุดยืนของ หนังสือพิมพ์ หรือเพื่อให้มีองค์ประกอบเนื้อหาของ หนังสือพิมพ์ครบถ้วนเท่านั้น”

บทบรรณาธิการนอกจากจะมีความสำคัญทั้งต่อ หนังสือพิมพ์ ผู้อ่านและสังคมแล้ว ยังเป็นบทความที่มี วัตถุประสงค์เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน อันเป็นประเด็นสาธารณะที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งผ่านการ กลั่นกรองอย่างรอบคอบยุติธรรม ถือเป็นทัศนะของ หนังสือพิมพ์ทั้งฉบับที่กล่าวถึงข้อโต้แย้ง ข้อเสนอพร้อมทั้ง ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหา (วัฒน ภูวทิศ, 2555) โดยบท บรรณาธิการจะปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ เพื่อยืนยัน ถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่การเป็นผู้กลั่นกรอง กำหนด วาระ แจ้งข่าวสาร อธิบายความ ตลอดจนแสดงความคิดเห็น ของหนังสือพิมพ์ต่อประเด็นปัญหาสำคัญทั้งในภาวะปกติ หรือวิกฤตก็ตาม เช่น บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ คมชัดลึก เรื่อง “ไม่ยอมรับในสิทธิ วิกฤตก็เกิด” ที่กล่าวว่า สถานการณ์บ้านเมืองมาถึงจุดที่มีความรุนแรงเกิดขึ้น โดยทั้ง สองฝ่ายจะพยายามลดความร้อนแรงด้วยการถอยบทยาท และมาพบปะพูดคุยเพื่อเจรจาแลกเปลี่ยนหาทางออกที่ดี ร่วมกัน แม้ว่าจะยังไม่ประสบความสำเร็จก็ตาม โดยเฉพาะ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ออกแถลงการณ์เพื่อ เรียกร้องให้ทุกฝ่ายหยุดใช้ความรุนแรง แต่ก็พบว่าผู้เกี่ยวข้อง มักจะไม่สนใจเสียงเตือนจากองค์กรอิสระนี้เลย หนังสือพิมพ์ จึงแสดงความคิดเห็นว่าหากเปิดทางให้องค์กรนี้เข้ามามี บทบาทในการเป็นคนกลางเพื่อไกล่เกลี่ยให้บ้านเมืองเกิด ความสามัคคีปรองดองได้ น่าจะเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ดี เพราะทุกฝ่ายต่างก็ยอมรับในสิทธิมนุษยชนของแต่ละฝ่าย (“ไม่ยอมรับในสิทธิวิกฤตก็เกิด”, 2556)

ในขณะที่บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ เรื่อง “ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์” ก็แสดงทัศนะถึงความรุนแรง ที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างฝ่าย นายสุเทพ เทือกสุบรรณ แกนนำชุมนุมของคณะกรรมการ ประชาชนเพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็น ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กบปส.) กับฝ่ายรัฐบาล โดยระบุว่าในขณะที่ปัญหากำลังทวี ความรุนแรงและเงื่อนไขของกลุ่มชุมนุมก็ยังไม่มีการตอบหรือ ข้อเสนอแนะที่ดี หนังสือพิมพ์เสนอแนะว่าสิ่งที่ฝ่ายรัฐบาลและ แกนนำการชุมนุมควรจะทำ คือ หาทางลดความรุนแรง หลีกเลี่ยงการปะทะเพื่อไม่ให้คนไทยด้วยกันบาดเจ็บหรือ ทำร้ายกันต่อไป (“ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์”, 2556)

ส่วนบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ข่าวสด เรื่อง “เรียนรู้จากเอตส์” แสดงความคิดเห็นว่า ปกติวันที่ 1 ธันวาคมของทุกปีถือเป็นวันเอดส์โลกซึ่งเป็นวันที่สอนคน ในสังคมให้ตระหนัก เข้าใจและไม่รังเกียจหรือกีดกันผู้ติดเชื้อ เพื่อให้ความรู้และไม่ทำให้หลงผิดกับความคิดแบบเก่าๆ เปิด โอกาสให้ผู้ติดเชื้ออยู่ในสังคมปกติด้วยกันได้ ทั้งนี้ ได้ผูกโยง กับบรรยากาศและเหตุการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นที่มี เงื่อนไขต้องการเรียกร้องให้กำจัดคนบางกลุ่ม บางพรรคบาง ตระกูลออกไปราวกับเชื้อโรค โดยเน้นว่าสังคมที่มีปัญญาและ เมตตาอย่าอย่าไม่ทำเช่นนั้น แต่ควรจะให้โอกาสเพื่ออยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข (“เรียนรู้จากเอตส์”, 2556)

จะเห็นว่าบทบรรณาธิการเป็นบทความที่สะท้อน ความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับต่อเหตุการณ์สำคัญ ที่เกิดขึ้นสังคม มีบทบาทหน้าที่เหมือนนักกฎหมาย สามารถ เป็นแหล่งอ้างอิงที่มีความน่าเชื่อถือ ดังนั้น บทบรรณาธิการ จึงเป็นข้อเขียนที่สามารถสะท้อนความเป็นตัวแทนเสียงของ หนังสือพิมพ์ทั้งฉบับได้เป็นอย่างดี

บทบาทของบรรณาธิการต่อผู้อ่านและสังคม

บทบรรณาธิการนอกจากเป็นข้อเขียนแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาที่สะท้อนจุดยืนของหนังสือพิมพ์แล้ว ยังมีความสำคัญต่อผู้อ่านและสังคม เพราะบทบรรณาธิการ สามารถแสดงบทบาทของหนังสือพิมพ์ได้หลายประการดังนี้

1. บทบาทการกลั่นกรองข่าวสาร ในทางทฤษฎี กระบวนการเขียนบทบรรณาธิการ มักนำประเด็นมาจากการ ประชุมกองบรรณาธิการข่าวประจำวัน (มาลี บุญศิริพันธ์, 2534) แต่ในทางปฏิบัติจริง เรื่องที่เขียนอาจมาจากความรู้ และประสบการณ์ของผู้เขียน ซึ่งเป็นบรรณาธิการอาวุโส

คุณสมบัติของผู้เขียนจะต้องเป็นผู้มีความเข้าใจนโยบายและทิศทางของหนังสือพิมพ์เป็นอย่างดี จึงถ่ายทอดและมองปัญหาได้อย่างกว้างขวางและยุติธรรม (Rivers, McIntyre, & Work, 1988) อีกทั้งความคิดเห็นในบทบรรณาธิการต้องได้รับความเห็นพ้องจากกองบรรณาธิการทั้งหมดและทำหน้าที่เป็นตัวแทนทางความคิดของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ ดังนั้น การพิจารณาวิเคราะห์ประเด็นต้องมีคุณค่าต่อผู้อ่านและมีผลกระทบต่อสังคมสูง เช่น ประเด็นร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม หนังสือพิมพ์ก็ต้องรู้ว่าทั้งฉบับจะมีความคิดเห็นอย่างไร (จักรกฤษณ์ เพิ่มพูล, สัมภาษณ์, 2556, 26-27 ตุลาคม) เช่น บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์มติชน เรื่อง “รับฟังเสียงวิจารณ์” ที่กล่าวถึงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เกี่ยวกับการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นประเด็นที่หนังสือพิมพ์พิจารณาแล้วว่าสำคัญต่อสิทธิในการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยชี้ให้เห็นว่าจุดยืนของหนังสือพิมพ์คือต้องการให้ทุกฝ่ายฟังและยอมรับแนวคิดทางการเมืองที่แตกต่าง เพื่อให้ความยุติธรรมอย่างแท้จริง (“รับฟังเสียงวิจารณ์”, 2556) หรือบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ Philippine Star เรื่อง “Voice of the People” ก็คัดเลือกประเด็นการปราบปรามคอร์รัปชันซึ่งเป็นปัญหาสาธารณะสำคัญและส่งผลกระทบต่อประชาชนและเศรษฐกิจของชาติโดยแสดงทัศนะไว้ว่าประชาชนต้องการให้รัฐบาลมีการลงโทษอย่างจริงจังกับผู้กระทำความผิด (The Philippine Star, 2013) เป็นต้น

2. บทบาทการกำหนดวาระข่าวสาร บทบรรณาธิการที่นำเสนอแต่ละวันเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหานั้นมากเพียงใด เพราะการเขียนบทบรรณาธิการเป็นเรื่องยาก ต้องมีข้อมูลเพียงพอที่จะสนับสนุนและชี้ให้เห็นถึงพลังผู้เขียนบทบรรณาธิการ ยิ่งใช้ข้อมูลได้ถูกต้องและสอดคล้องกับเป้าหมายของหนังสือพิมพ์ก็สามารถเอื้อประโยชน์แก่สาธารณชนได้อย่างแท้จริง (Hohenberg, 1978) ทำให้ผู้เขียนต้องวางกรอบของเรื่องให้ชัดเจน ถ่ายทอดด้วยถ้อยคำที่เข้าใจง่าย ไม่เยิ่นเย้อ รวมทั้งมีลีลาการเขียนที่บ่งบอกความเป็นตัวตนของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น กรณีของหนังสือพิมพ์ไทย เมื่อวิเคราะห์จากบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ 3 ฉบับ คือ ข่าวสด เดลินิวส์ และคมชัดลึกในวันเดียวกันพบว่า ทุกฉบับให้ความสำคัญกับประเด็นการชุมนุมทางเมืองและแสดงความคิดเห็นให้แก่แต่ละฝ่ายรับทราบทางแก้ไขตระหนักถึงผลประโยชน์ของชาติและประชาชนเป็นสำคัญ เช่น บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ข่าวสด เรื่อง “ต่างชาติห่วงไทย” (“ต่างชาติห่วงไทย”, 2556)

บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์คมชัดลึก เรื่อง “รัฐบาลต้องรับทราบทางออก” (“รัฐบาลต้องรับทราบทางออก”, 2556) และบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ เรื่อง “ชัยชนะของประชาชนที่แท้จริง” (“ชัยชนะของประชาชนที่แท้จริง”, 2556) ดังนั้น จะเห็นหนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ฉบับกำหนดเนื้อหาที่เป็นวาระข่าวสารของบทบรรณาธิการไปในทิศทางเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม การเขียนบทบรรณาธิการมีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjectivity) ซึ่งผู้เขียนมีวิธีเลือกใช้ถ้อยคำที่มีพลังกระตุ้นอารมณ์และความรู้สึกนึกคิด เพื่อให้เกิดการตีความบทบรรณาธิการในแง่บวกที่หลากหลาย เนื่องจากความแตกต่างของจากผู้อ่าน (Thompson, 2012) แต่ทั้งนี้ก็ไม่จำเป็นว่าบทบรรณาธิการทุกชิ้นจะต้องแสดงบทบาทการกำหนดวาระทางสังคมทุกครั้ง ดังผลการวิจัยของ Squires (2011) ที่ศึกษากรอบการเขียนในหน้าบทบรรณาธิการและพบว่ามีความเกี่ยวข้องกับเชื้อชาติอยู่ในการรายงานข้อมูลที่เป็นประเด็นสาธารณะ โดยบ่งชี้ว่าหน้าบทบรรณาธิการเป็นพื้นที่เสนอวาทกรรมทางเชื้อชาติและนโยบายทางการเมืองผสมกันอยู่ แตกต่างจากการเขียนคอลัมน์แสดงความคิดเห็นในหน้าตรงข้ามบทบรรณาธิการที่มีบทบาทกำหนดวาระทางสังคมเพื่อช่วยลดความขัดแย้งทางเชื้อชาติได้

3. บทบาทการแจ้งข่าวสารและอธิบายความ บทบรรณาธิการสามารถแสดงบทบาทนี้ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งหน้าที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ในการเป็นผู้แจ้งข่าวสารนั้นเพื่อตอบสนองสิทธิที่จะรับรู้ (Right to Know) ของผู้อ่าน (ปริณดา เริงศักดิ์ และ ยุคธรร ไกรวสิน, 2555) เพื่อให้ประชาชนทราบถึงเหตุการณ์ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของบทบรรณาธิการส่วนใหญ่มุ่งให้รายละเอียดของเหตุการณ์อย่างลึกซึ้งมากกว่าที่เคยปรากฏเป็นข่าว (ศุภวรรณ ภูเจริญ, 2553) เนื่องจากจะมีการอธิบายภูมิหลังของเหตุการณ์ ผลกระทบซึ่งถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางความคิดในสังคมประชาธิปไตย หรือช่วยให้การตัดสินใจถูกต้อง บทบรรณาธิการจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านสื่อสารกับหนังสือพิมพ์และทราบถึงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน (Stonecipher, 1979) เช่น บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เรื่อง “โปรดอย่าทำผิดซ้ำซาก” ที่ชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจถึงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าอาจทำลายหลักการประชาธิปไตย เนื่องจากการระบุงเล็กข้อห้ามผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาต้องพ้นจากสมาชิกพรรค 5 ปี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ต้องเว้นวรรค 5 ปี รวมทั้งข้อห้าม

สมาชิกวุฒิสภาปัจจุบันสมัครรับเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องต้องเว้นวรรคหนึ่งสมัย ทำให้วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรเป็นเหมือนสภาเดียวกัน ขาดอิสระซึ่งกันและกัน ทำลายลักษณะสาระสำคัญของการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ เปิดช่องให้มีการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจปกครองโดยวิธีที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเพื่อไทยที่ออกมาประกาศว่าการแก้รัฐธรรมนูญรายมาตราทำไม่ได้ต้องแก้ไขทั้งหมดโดยเชื่อมั่นว่าหากมติเสียงส่วนใหญ่ของสมาชิกผู้แทนราษฎรมีเพียงพอก็สามารถผลักดันให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่ก็เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ได้แสดงทัศนะไว้ในตอนท้ายว่า การกระทำของสมาชิกผู้แทนราษฎรต้องรอบคอบ อย่าทำผิดซ้ำซากจนกลายเป็นนิสัยถาวร เพราะในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญระบุไว้ว่า ในระบอบประชาธิปไตยแม้จะถ่วงมติเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ก็ตาม แต่การใช้อำนาจเกินความขอบเขตจนกลายเป็นการข่มเหงเสียงฝ่ายข้างน้อย ไม่ใช่หลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยรวมทั้งการแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้นเกิดจากการออกเสียงผ่านทางประชามติต้องใช้ประชามติยกเลิกแก้ไขเสียงในสภาเท่านั้น (“โปรดอย่าทำผิดซ้ำซาก”, 2556) จะเห็นว่าบทบรรณาธิการนอกจากจะแสดงจุดยืนของหนังสือพิมพ์แล้วยังอธิบายถึงประเด็นสำคัญของเหตุการณ์ที่ผู้อ่านรับทราบถึงความคับหน้าและแนวทางแก้ไขปัญหาย่างชัดเจนอีกด้วย

นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ Rossow (2011) เรื่อง “Enabling information in a tough economy are editorial pages helping or just complaining?” ระบุว่าผู้อ่านนำข้อมูลในบทบรรณาธิการและคอลัมน์แสดงความคิดเห็นที่ปรากฏในหน้าบทบรรณาธิการและหน้าตรงข้ามบทบรรณาธิการ มาใช้ทั้งหมดและบางส่วนถึง 186 ชิ้น จากทั้งหมด 220 ชิ้น หรือมากกว่าร้อยละ 70 โดยมีโอกาสที่ผู้อ่านนำเนื้อหาไปใช้ประโยชน์ถึงร้อยละ 56.8 ทั้งนี้บทบรรณาธิการและคอลัมน์ความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจมีบทบาทสำคัญในการชี้แนะแนวทางแก้ไขปัญหามิในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าบทบรรณาธิการเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงที่มีความน่าเชื่อถือต่อผู้อ่าน

พลังของบทบรรณาธิการกับตัวแทนเสียงของหนังสือพิมพ์

บทบรรณาธิการมีความสำคัญต่อหนังสือพิมพ์เนื่องจากเป็นข้อเขียนที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระต่อปัญหาสาธารณะเพื่อแสดงถึงนโยบายและจุดยืน

ของหนังสือพิมพ์ อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบต่อของหนังสือพิมพ์ในฐานะสถาบันสาธารณะที่แสดงบทบาททางการเมืองโดยแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อสถานการณ์ทางการเมืองให้ผู้อ่านและสังคมทราบ สอดคล้องกับที่ Le (2010) กล่าวไว้ในหนังสือ “Editorials and the power of media” ว่า สื่อสามารถแสดงบทบาททางการเมืองด้วยการเสนอความคิดเห็นของตนเองในบทบรรณาธิการซึ่งเป็นทัศนคติที่มีคุณค่าและเป็นการแสดงวาทกรรมที่ลุ่มลึกอันเป็นการสะท้อนความเป็นตัวแทนของหนังสือพิมพ์ (Newspaper’s Self-Representation) ได้อย่างชัดเจน ขณะเดียวกันอิสรศ อุดมพิทยาคม (2545) ก็ศึกษาถึงบทบาทของสื่อมวลชนกับความเป็นกลางทางการเมืองกรณีของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ช่วงระหว่าง 6 กรกฎาคม 2543 – 6 กรกฎาคม 2544 จากบทบรรณาธิการพบว่า เนื้อหาในบทบรรณาธิการให้ประโยชน์และผลกระทบแก่รัฐบาล พรรคการเมืองและนักการเมือง จึงแสดงให้เห็นว่าบทบรรณาธิการมีพลังต่อทางการเมืองเช่นกัน อย่างไรก็ตาม บทบรรณาธิการจะมีอิทธิพลสูงก็ต่อเมื่อหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นสะท้อนจุดยืนหรือนโยบายที่เสนอในบทบรรณาธิการด้วยทิศทางชัดเจนจนทำให้ผู้อ่านเห็นว่าเป็นตัวแทนเสียงของหนังสือพิมพ์อย่างแท้จริง

นักวิชาชีพหนังสือพิมพ์ตั้งข้อสังเกตว่า “ในสถานการณ์สังคมที่ปกติ บทบรรณาธิการอาจมีพลังในการกระตุ้นเตือนหรือชี้ทิศทางสังคมไม่มากนัก แต่หากสถานการณ์สังคมอยู่ในภาวะแหลมคมทางการเมือง บทบรรณาธิการก็จะเพิ่มความสำคัญขึ้นทันที เพราะผู้อ่านมีความต้องการข้อมูลและอยากรู้ว่าพวกเขาควรคิดหรือมีจุดยืนอย่างไร อย่างกรณีของร่างกฎหมายนิรโทษกรรมที่กำลังเป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์อยู่ บทบรรณาธิการจะชี้ว่าหนังสือพิมพ์ควรจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยเพราะเหตุผลใด ยิ่งผู้เขียนบทบรรณาธิการมีความสามารถในการแยกย่อยข้อมูลทั้งหมดก็ช่วยให้ผู้อ่านมองภาพชัดเจนขึ้น จนโน้มน้าวผู้อ่านว่าควรจะเห็นด้วยหรือคัดค้าน” (จักรกฤษณ์ เพิ่มพูล, 2556)

ในเชิงเทคนิค หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยหรือหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษในประเทศไทยหากต้องการทำให้บทบรรณาธิการมีพลังมากกว่าเดิม จะใช้วิธีการย้ายตำแหน่งบทบรรณาธิการจากหน้าประจำมาไว้ที่หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์แทน โดยใช้ชื่อว่า “หมายเหตุหน้าหนึ่ง” หรือ “Page One Comment” เพราะโดยทั่วไปหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับมักกำหนดหน้าเฉพาะของบรรณาธิการไว้แล้ว พร้อมเส้นล้อมกรอบ (Panel Rules) เนื้อหาที่นำเสนอ เพื่อ

ให้ผู้อ่านสามารถแยกเนื้อหาของบทบรรณาธิการกับเนื้อหาประเภทอื่นได้ชัดเจน เช่น บทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จะปรากฏในหน้า 3 ส่วนบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์คมชัดลึกจะอยู่หน้า 4 เป็นต้น

การนำบทบรรณาธิการมาวางไว้ในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์จะไม่เกิดขึ้นบ่อยนัก ยกเว้นเป็นเรื่องสำคัญซึ่งมีสถานการณ์ความตึงเครียดสูง ต้องกระตุ้นให้สังคมสนใจและเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นว่ามีนัยสำคัญอย่างไร เช่น เมื่อเกิดการปฏิวัติ หนังสือพิมพ์จะต้องแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจนว่าเห็นด้วยหรือไม่ หรือช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ร่วมของสังคม หนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นก็ระบุเหตุผลที่สนับสนุนหรือต่อต้าน และเห็นด้วยหรือไม่กับพรรคการเมืองที่ลงสมัครเลือกตั้งในครั้งนั้น แม้ในสหรัฐอเมริกา หนังสือพิมพ์วอชิงตันโพสต์ก็จะระบุชัดเจนว่าหนังสือพิมพ์สนับสนุนพรรครีพับลิกันหรือเดโมแครต การแสดงพลังผ่านบทบรรณาธิการในหน้าหนึ่งจึงเป็นการยืนยันว่าหนังสือพิมพ์มีบทบาทต่อการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะของรัฐบาล ดังปรากฏในผลวิจัยของพัชระ สารพิมพา (2541) ที่พบว่า นายชวน หลีกภัย ให้ความสำคัญกับหนังสือพิมพ์มากที่สุด โดยจะติดตามทั้งข่าวและความคิดเห็นและมีอิทธิพลส่วนหนึ่งต่อการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะ

นอกจากจะเปลี่ยนตำแหน่งการวางบทบรรณาธิการแล้ว ผู้เขียนบทบรรณาธิการต้องสามารถเลือกใช้ถ้อยคำและภาษาที่หนักแน่น มีลีลาการเขียนที่สนับสนุนประเด็นสำคัญ ยิ่งผู้เขียนเสนอทั้งข้อมูลหลักและข้อมูลสนับสนุนหลากหลาย ผู้อ่านก็ยิ่งเห็นภาพของเรื่องราวชัดเจนขึ้น แม้ว่าจะเป็นเรื่องยากสำหรับผู้เขียนบทบรรณาธิการก็ตาม เพราะหากแสดงจุดยืนหรือสะท้อนความคิดเห็นคนละทิศทางที่ไม่สอดคล้องกับกองบรรณาธิการก็ไม่สามารถเป็นตัวแทนเสียงของหนังสือพิมพ์ได้ จนหลายครั้งหนังสือพิมพ์มักประสบปัญหาขาดแคลนบุคคลที่เขียนบทบรรณาธิการ ดังนั้น ผู้เขียนบทบรรณาธิการจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บทบรรณาธิการมีพลังและสร้างอิทธิพลทางความคิดแก่ผู้อ่านและสังคมด้วยเช่นกัน

นอกเหนือจากถ้อยคำภาษาที่ใช้ในบทบรรณาธิการแล้ว จังหวะเวลาการนำเสนอก็มีส่วนสำคัญทำให้กับบทบรรณาธิการมีพลังเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ผู้เขียนต้องทราบว่าจะช่วงเวลาขณะนั้นมีประเด็นสาธารณะใดที่สำคัญและผู้อ่านให้ความสนใจ ตัวอย่างเช่น ประเด็นเรื่องการทุจริตโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาล ซึ่งเป็นนโยบายประชานิยมของ

รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ถือเป็นประเด็นสาธารณะที่สังคมต้องการทราบถึงข้อเท็จจริงว่ามีเบื้องหลังที่ชุกช่อนของกลุ่มผลประโยชน์ใดบ้าง ซึ่งหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับก็จะต้องพิจารณาว่าควรจะนำเสนอในจังหวะเวลาใดจึงจะเหมาะสม

ดังนั้น บทบรรณาธิการในหนังสือพิมพ์จะทรงพลังก็ต้องประกอบด้วยประเด็นเนื้อหาที่มีผลกระทบต่อสังคม การวางตำแหน่งไว้ในหน้าหนึ่งเพื่อให้รู้ถึงความสำคัญ โดยความคิดเห็นที่นำเสนอสะท้อนถึงจุดยืนหรือนโยบายของหนังสือพิมพ์อย่างชัดเจน ตลอดจนลีลาภาษาและถ้อยคำที่ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงเหตุและผลอย่างเที่ยงตรง ไม่มีนัยแอบแฝงของผลประโยชน์

unaru

บทบรรณาธิการมีความสำคัญในฐานะตัวแทนเสียงของหนังสือพิมพ์ด้วยการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นปัญหาสาธารณะของสังคมเพื่อสะท้อนจุดยืนหรือนโยบายของหนังสือพิมพ์ ตามบทบาทฐานันดรที่ 4 ของสังคมที่ต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ในการกลั่นกรองตรวจสอบข้อมูลกำหนดวาระข่าวสาร ตลอดจนการรายงานหรืออธิบายข่าวสารแก่ผู้อ่านเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัด และนำข้อมูลเพื่อใช้ตัดสินใจในกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง

การสร้างพลังของบรรณาธิการ เริ่มตั้งแต่ประเด็นที่เขียนนั้นมีผลกระทบต่อสังคม ทั้งนี้ เพราะผู้เขียนต้องกลั่นกรองและวิเคราะห์อย่างรอบคอบ ตลอดจนใช้สำนวนลีลาที่สอดคล้องกับจุดยืนของหนังสือพิมพ์ กรณีที่บ้านเมืองอยู่ในภาวะวิกฤต การเปลี่ยนตำแหน่งของบทบรรณาธิการจากหน้าประจำมาเป็นหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ โดยเลือกจังหวะเวลาที่เหมาะสม ก็ยิ่งเป็นการตอกย้ำความสำคัญและบทบาทหน้าที่ในฐานะเป็นตัวแทนเสียงของหนังสือพิมพ์อันทรงพลังได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์อาจสามารถสร้างอิทธิพลทางความคิดแก่ผู้อ่านและสังคมได้ แต่วัตถุประสงค์การเขียนบทบรรณาธิการเพื่อสะท้อนว่าเมื่อบ้านเมืองเกิดปัญหาสาธารณะสำคัญขึ้น หนังสือพิมพ์ทั้งฉบับสามารถใช้พื้นที่แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระปราศจากอิทธิพลของกลุ่มอิทธิพลใดในสังคม ภายใต้ความรับผิดชอบทั้งทางกฎหมายและจริยธรรมทางวิชาชีพ จึงจะกล่าวได้ว่าบทบรรณาธิการเป็นตัวแทนเสียงของหนังสือพิมพ์ได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

- จักรกฤษณ์ เพิ่มพูล. (2556, 26-27 ตุลาคม). ประธานสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. สัมภาษณ์.
ชัยชนะของประชาชนที่แท้จริง. (2556, 28 พฤศจิกายน). *เดลินิวส์ออนไลน์*, 3. สืบค้นจาก <http://www.dailynews.co.th/Content/Article/198137/%E0%B8%8A%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B8%8A%E0%B8%99%E0%B8%B0%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B9%81%E0%B8%97%E0%B9%89%E0%B8%88%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%87>
- ด้านลบของระบบแก๊วทุกภัย. (2556, 17 กันยายน). *เดลินิวส์ออนไลน์*, 3. สืบค้นจาก <http://www.dailynews.co.th/Content/Article/100937/%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%A5%E0%B8%9A%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%9A%E0%B9%81%E0%B8%81%E0%B9%89%E0%B9%84%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%81%E0%B8%A0%E0%B8%B1%E0%B8%A2>
- ต่างชาติห่วงไทย. (2556, 28 พฤศจิกายน). *ข่าวสดออนไลน์*, 2. สืบค้นจาก http://www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newsid=TVRNNE5UWXDPRGt3T0E9PQ==
- บุญรัตน์ อภิชาติไตรสรณ์. (2556, 27 กันยายน). บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ หนังสือพิมพ์คมชัดลึก. สัมภาษณ์.
บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับบทบาทของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติในการกำกับจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์. *BU Academic Review*, 11(2), 36-46.
- ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์. (2556, 3 ธันวาคม). *เดลินิวส์*, 3.
- ปราณี สุรสิทธิ์. (2549). *การเขียนสร้างสรรค์เชิงวารสารศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- ปรีธดา เรืองศักดิ์, และ ยุคธรร ไกรวศิน. (2555). การนำเสนอข่าวเด็กกับการถูกละเมิดสิทธิทางหนังสือพิมพ์. *วารสารนักบริหาร*, 32(4), 38-43.
- ป้องกันการณ์ฉ้อฉลอำนาจ. (2556, 7 ตุลาคม). *ไทยรัฐ*, 3. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/column/pol/editor/374271>
- โปรดอย่าทำผิดซ้ำซาก. (2556, 23 พฤศจิกายน). *ไทยรัฐออนไลน์*, 3. สืบค้นจาก <http://m.thairath.co.th/content/pol/384588>
- พัชระ สารพิมพ์. (2541). *อิทธิพลของสื่อมวลชนไทยต่อการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะของนายชวน หลีกภัย ในฐานะนายกรัฐมนตรี* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2534). *การเขียนบทบรรณาธิการ. ในเอกสารการสอนชุดวิชา การข่าวและบรรณาธิการ* หน่วยที่ 6-9 (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: โรงพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ไม่ยอมรับในสิทธิวิฤกษ์ก็เกิด. (2556, 3 ธันวาคม). *คมชัดลึกออนไลน์*, 4. สืบค้นจาก http://www.komchadluek.net/detail/20131203/174059.html#UxWV7-N_tc0
- เยอะ. (2556, 22 ตุลาคม). *ข่าวสด*, 2.
- รัฐบาลต้องรับหาทางออก. (2556, 28 พฤศจิกายน). *คมชัดลึกออนไลน์*, 4. สืบค้นจาก http://www.komchadluek.net/detail/20131128/173745.html#UxWZkON_tc0
- รับฟังเสียงวิจารณ์. (2556, 23 พฤศจิกายน). *มติชน*, 2. สืบค้นจาก http://www.matichon.co.th/daily/view_newsonline.php?newsid=1385173028§ionid=0102

- เรียนรู้จากเอตส์. (2556, 3 ธันวาคม). *ข่าวสดออนไลน์*, 2. สืบค้นจาก http://www.khaosod.co.th/view_news.php?newsid=TURObFpHa3dNVEF6TVRJMU5nPT0=
- วัฒน์ ภูวทิศ. (2555). *การเขียนเชิงวารสารศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วาริศา พลายน้อย. (2546). *การวิเคราะห์บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์แนวเศรษฐกิจ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภวรรณ ภูเจริญ. (2553). *การวิเคราะห์บทบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต่อการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. (2556). *การพิจารณาคัดเลือกบทบรรณาธิการหรือบทนำดีเด่นประจำปี 2556*. สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2556, จาก <http://www.presscouncil.or.th/>
- สิริทิพย์ ชันสุวรรณ. (2543). *การเขียนเชิงวารสารศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุภา ศิริमानนท์. (2530). *จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป.
- ออกกฎหมายนิรโทษกรรมเจตนาดีแต่วิธีการผิดพลาด. (2556, 25 ตุลาคม). *กรุงเทพธุรกิจ*, 2. สืบค้นจาก <http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/opinion/editorial/20131025/538588/%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%81%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%A3%E0%B9%82%E0%B8%97%E0%B8%A9%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1-%E0%B9%80%E0%B8%88%E0%B8%95%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B8%B5%E0%B9%81%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%98%E0%B8%B5%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%9C%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%9E%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%94.html>
- อิศเรศ อุดมพิทยาคม. (2545). *บทบาทของสื่อมวลชนกับความเป็นกลางทางการเมือง: ศึกษากรณีของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน ช่วงระหว่าง 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 – 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2544* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- Firmstone, J. (2008). The editorial production process and editorial values as influences on the opinions of the british press towards europe. *Journalism Practice*, 2(2), 212-229.
- Hohenberg, J. (1978). *The professional journalist*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Le, E. (2010). Editorials and the power of media. Retrieved October 27, 2013, from <http://www.benjamins.com/catalog/dapsac.35>
- Lutgard, L. (2011). Newspaper's narrative base on wire stories: Facimiles of input? *Journal of Pragmatics*, 43(7), 1853-1863.
- River, W. L., McIntyre, B., & Work, A. R. (1988). *Writing opinion, editorial*. Iowa: Iowa State university Press.
- Rosow, M. D. (2011). Enabling information in a tough economy: Are editorial pages helping or just complaining? *Grassroots Editor*, 52(4), 16-20.
- Squires, C. R. (2011). Bursting the bubble: A case study of counter-framing in the editorial pages. *Critical Studies in Media Communication*, 28(1), 30-49.
- Stonecipher, H. W. (1979). *Editorial and persuasive writing: Opinion functions of the new media*. New York: Hasting House.
- The Philippine Star. (2013). Editorial-voice of the people. Retrieved October 26, 2013, from <http://www.philstar.com/opinion/2013/08/27/1138231/editorial-voice-people>
- Thompson, G. (2012). Intersubjectivity in newspaper editorial. *English Text Construction*, 5(1), 77-96.